

RESTAURAREA UNUI PANDANTIV DE ARGINT

Argintul este un metal nobil, cu un anumit grad de maleabilitate ceea ce permite prelucrarea sa prin diferite procedee: batere, filigranare, sudare s.s. În special argintul se pretează la confecționarea de podoabe migălos prelucrate, adesea încastate cu pietre semiprețioase, precum și la confecționarea unor obiecte decorative (sfeșnice, tabachere, lingurițe, căni etc.).

Pandantivul¹ care face obiectul acestui articol, datează din secolul XIV, a fost confecționat prin turnare și prevăzut cu o curelușă sudată pentru atârnare. Piesa a fost descoperită în 1934, în Cluj-Napoca, iar de atunci s-a păstrat în clădirea centrală a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei în vitrină închisă, la o temperatură medie de 16—18°C și umiditate relativă de 50—55%².

Decorul piesei se compune din cercuri perlate concentrice, în centru având un motiv tronconic mult ridicat deasupra suprafeței pandantivului care reprezintă o rozetă cu cinci petale punctiforme. Suprafața piesei a fost inițial aurită prin suflare, dar pelicula de aur este discontinuă, fapt datorat în mare măsură uzurii prin purtare a pandantivului. Datorită fragilității obiectului, care are o grosime de ordinul milimetrilor, acesta s-a păstrat în 7 fragmente de diferite dimensiuni (*fig. 1*), iar pe fragmentul păstrat în proporția cea mai mare se observă 2 găuri cu un diametru de aproximativ 1 mm. Numărul de inventar a fost scris cu tuș pe spatele pandantivului și acoperit cu nitrolac, care se întinde discontinuu pe tot spatele obiectului, într-o peliculă neuniformă.

Anumite metale, printre care și argintul, în contact cu atmosfera conținând compuși ai sulfului și păstrate în mediu umed³, se acoperă cu un depozit urât și întunecat de sulfură de argint (Ag_2S). cum este cazul spatelui pandantivului în zonele unde pelicula de nitrolac este foarte subțire, sau inexistentă. Se întâlnesc însă și piese de argint la care patina de sulfură de argint este subțire, uniformă și frumoasă, dar mai ales are un caracter stabil, ceea ce face ca procesul de restaurare să decurgă în sensul păstrării acesteia. Fața pandantivului, datorită auririi sale prezintă o patină frumoasă, care îi înobilează aspectul său, îi dă o aparență caracteristică pentru proveniența sa, și-i conferă un blazon prețios de autenticitate. Este, deci, necesar ca în urma restaurării obiectul să ajungă la o formă cât mai coerent posibilă.

¹ Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, nr. inv. F. 25604, diam. 2,5 cm.

² *Norme de conservare a bunurilor care fac parte din patrimoniul cultural*, 1993

³ T. Stambolov, *The Corrosion and Conservation of Metallic Antiquities and Works of Arts*, Amsterdam, 1985, p. 182—185.

Ținând cont de considerațiile de mai sus, am încercat să efectuez o restaurare a obiectului⁴, astfel încât acesta să fie pus cât mai bine în valoare și stabilitatea sa să nu fie perturbată.

În acest sens, prima operație executată a fost curățirea spatelui obiectului, în sensul îndepărtării peliculei inegale de nitrolac cu ajutorul acetonei care este un solvent ușor volatil și are totodată și un rol degresant, muchiile fragmentelor necesitând o degresare în vederea unei aderențe la lipire cât mai bună.

Următoarea operație a constat în curățirea mecanică a spatelui pandantivului cu ajutorul unui baton de fibre de sticlă, înmuiat în prealabil timp de 24 ore în apă distilată, pentru a nu zgâria suprafața obiectului.

După lipirea, unde a fost posibil, a fragmentelor existente a urmat o etapă mai consistentă constând în prelevarea unui mulaj din cauciuc siliconic⁵ aplicat pe fragmentul majoritar pentru a putea completa porțiunile lipsă din obiect prin analogie. Datorită dimensiunilor mici ale obiectului și a fragilității acestuia, operația s-a efectuat cu mare atenție.

A urmat completarea părților lipsă prin turnarea în mulajul de cauciuc siliconic, peliculizat în prealabil cu ulei siliconic, apoi așezat și fixat în zona de turnare, a unei rășini epoxidice de tip Araldit cu întăritorul AY 103 (amestec 1 : 5)⁶. Înaintea turnării în mulaj, rășina inițial transparentă a fost integrată cromatic cu pigmenți uscați⁷, pentru a conferi un aspect uniform obiectului (*fig. 2*). Surplusul de rășină datorat turnării s-a îndepărtat după întărirea acesteia cu ajutorul motorului tehnic suspendat prevăzut cu freze speciale fine, de profile diferite. Operația s-a efectuat cu mare atenție, sub microscop, pentru a nu afecta părțile obiectului care vin în contact cu rășina.

Datorită patinei stabile a obiectului, acesta nu necesita peliculizare cu ceară microcristalină (tip Paraloid) în vederea protejării și conservării suprafeței ca și în cazul altor obiecte (în special a celor din bronz și fier) deoarece pelicula i-ar conferi un aspect lucios, artificial.

Pentru a nu afecta aspectul și stabilitatea obiectului, numărul de inventar a fost confecționat din carton negru din punct de vedere chimic și atașat de tortiță. De asemenea, ca mod de a păstra stabilitatea chimică a obiectului, am recomandat păstrarea pandantivului într-o cutie de carton negru chimic în care să se introducă silicagel în vederea menținerii unei umidități constante.

În procesul de restaurare, se poate observa că am evitat folosirea substanțelor chimice, mai ales a celor apoase, tratamentul fiind în general unul uscat. De asemenea, un tratament mecanic minim a fost executat foarte atent pentru a nu deteriora suprafața originală, finisată migălos a pandantivului.

⁴ Norme privind reglementarea activității de restaurare a bunurilor istorice, artistice, științifice, tehnice, de istorie culturală care fac parte din patrimoniul cultural național, 1982.

⁵ E. B. Larsen, *Moulding and Casting of Museum Objects*, 1981, p. 15—16.

⁶ Idem, *op. cit.*, p. 20—28.

⁷ Idem, *op. cit.*, p. 32.

Datorită faptului că piesa a fost păstrată de la confecționarea sa în contact cu aerul, deci într-un mediu cu o compoziție relativ constantă⁸, suprafața acestuia a dobândit un anumit grad de stabilitate și pasivitate, care nu trebuia disturbat prin intervenții radicale, cum ar fi imersii în substanțe chimice sau apoase care ar fi putut tulbura echilibrul dobândit al acestuia. Acesta este și motivul pentru care am ales o metodă de tratament uscată.

Problema majoră a constat în reintegrarea pandantivului și conferirea unui aspect cât mai apropiat de cel inițial, precum și consolidarea sa în vederea unei mănuii facile și a unei posibilități adecvate de expunere.

VASILICA-DANIELA POP

LA RESTAURATION D'UN PENDENTIF D'ARGENT

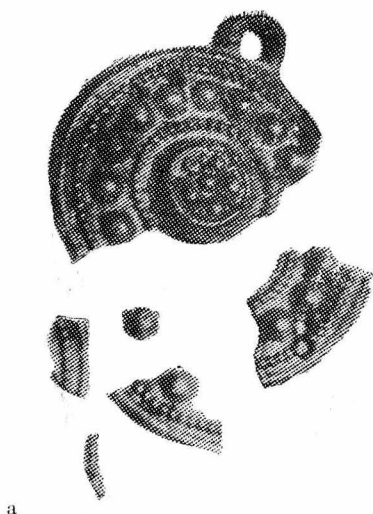
(Résumé)

Il s'agit de la restauration d'un pendentif du XIV-ème siècle, d'argent couvert avec une pellicule d'or, decouvre en 7 fragments différents.

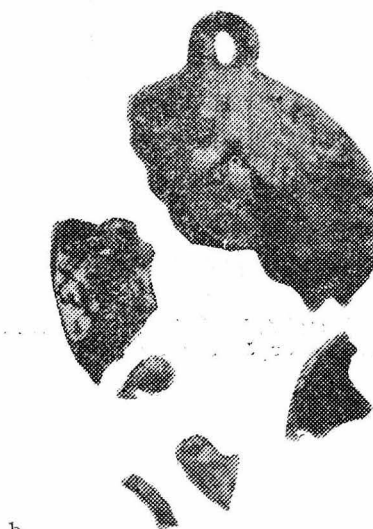
Une grande problème du point de vue de la restauration, a été celle de coller les fragments et de compléter le pendentif avec une colle spéciale utilisée dans la restauration d'objets d'arts, une résine tip Araldit.

Parce-que l'object presente une pellicule d'or il gagne une belle et authentique patine. En ce cas, j'ai utilise en general traitements au sec, pour préserver l'équilibre, l'intégrité et la patine d'object.

⁸ M. Mihalcu, *Conservarea obiectelor de artă și a monumentelor istorice*, 1970, p. 166.

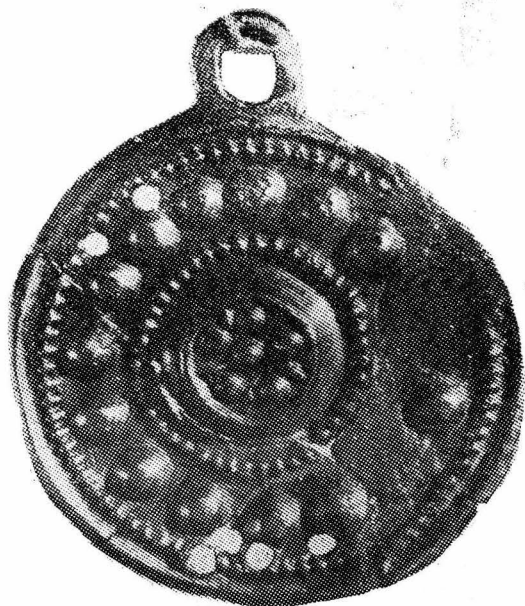

a

b

Fig. 1. Pandantiv de argint. MuzIstTrans, nr. inv. F.25604: a) fața pandantivului, înainte de restaurare; b) spatele pandantivului, înainte de restaurare

*Fig. 2. Pandantiv de argint, MuzIstTrans, nr. inv. F.
25604 — după restaurare*